

© chris gallagher, unplash

Regionale kansen en bedreigingen door klimaat verandering, klimaatadaptatie en een veranderende wereldorde

Voorlopige resultaten

Mark Thissen & Kristian Bakker

1

Klimaatverandering en buitenlandse afhankelijkheid

- Productiviteitsverlies en rampen
 - Overstromingen
 - Droogtes
 - etc.
- Directe gevolgen voor Nederland
- Indirecte gevolgen via handelsketens

2

Methodologie

Afhankelijkheid en
klimaatverandering

Afhankelijk van een product als:

- Klein aantal producenten met een groot marktaandeel (marktconcentratie)
- Wordt veel gebruikt voor de eigen productie
- De productie die dit product gebruikt is een groot aandeel van de totale productie

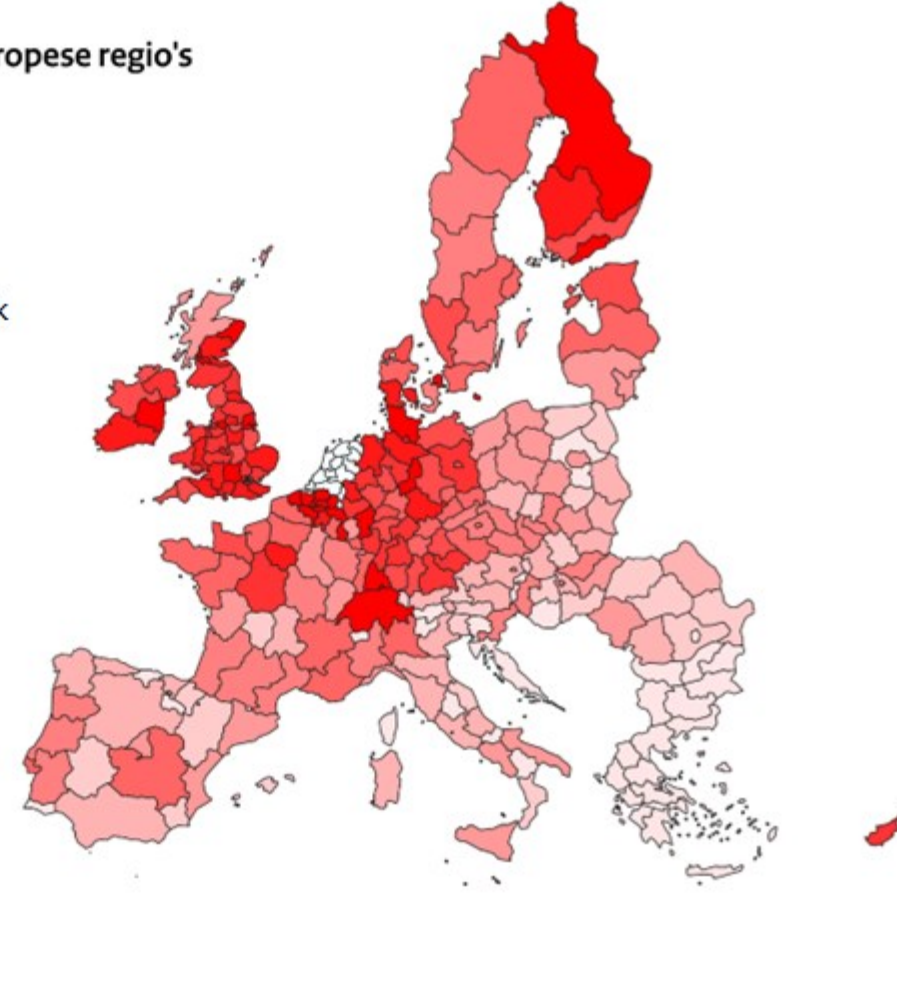
2

Methodologie Afhankelijkheid en klimaatverandering

Afhankelijkheid van Europese regio's

Legenda

NUTS RG 20M 2021 3035

2

Methodologie

Afhankelijkheid en klimaatverandering

- Impacts **buiten Nederland:**
 - Zeespiegelstijging
 - Overstromingen
 - Arbeidsproductiviteit
 - Transportinfrastructuur
 - Gewasopbrengst
 - Visvangst
 - Bosbouw

Effect op afhankelijkheid:

1. Productieverlies buitenland
2. Toegenomen marktconcentratie
3. Toegenomen afhankelijkheid

3

Buitenlandse afhankelijkheid

3

Buitenlandse afhankelijkheid Landen

Rangorde	Land	Afhankelijkheid
1	Japan	100
2	Verenigd Koninkrijk	90
3	België	86
4	Duitsland	64
5	Zwitserland	62
6	Rusland	29
7	Luxemburg	28
8	India	19
9	Frankrijk	16
10	Verenigde Staten	14

3

Buitenlandse afhankelijkheid Landen

	Land	Afhankelijkheid	Midden scenario	Minimum	Maximum
1	Japan	100	111	103	150
2	Verenigd Koninkrijk	90	95	87	119
3	België	86	95	90	124
4	Duitsland	64	70	66	94
5	Zwitserland	62	68	63	86
6	Rusland	29	29	26	35
7	Luxemburg	28	32	30	42
8	India	19	21	19	29
9	Frankrijk	16	18	17	24
10	Verenigde Staten	14	15	14	21

4

Buitenlandse afhankelijkheid Productgroepen

Rangorde	Productgroep	Afhankelijkheid
1	Vervoer over water	100
2	Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	90
3	Vervaardiging van cokesovenproducten en aardolieverwerking	88
4	Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	86
5	Bouwnijverheid	85
6	Vervaardiging van computers en van elektronische en optische apparatuur	80
7	Post en koeriers	79
8	Verhuur en lease van auto's, consumentenartikelen, machines en overige roerende goederen	62
9	Rechtskundige dienstverlening, accountancy, belastingadvisering en administratie & Holdings	60
10	Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatietechnologie & informatie	40

4

Buitenlandse afhankelijkheid

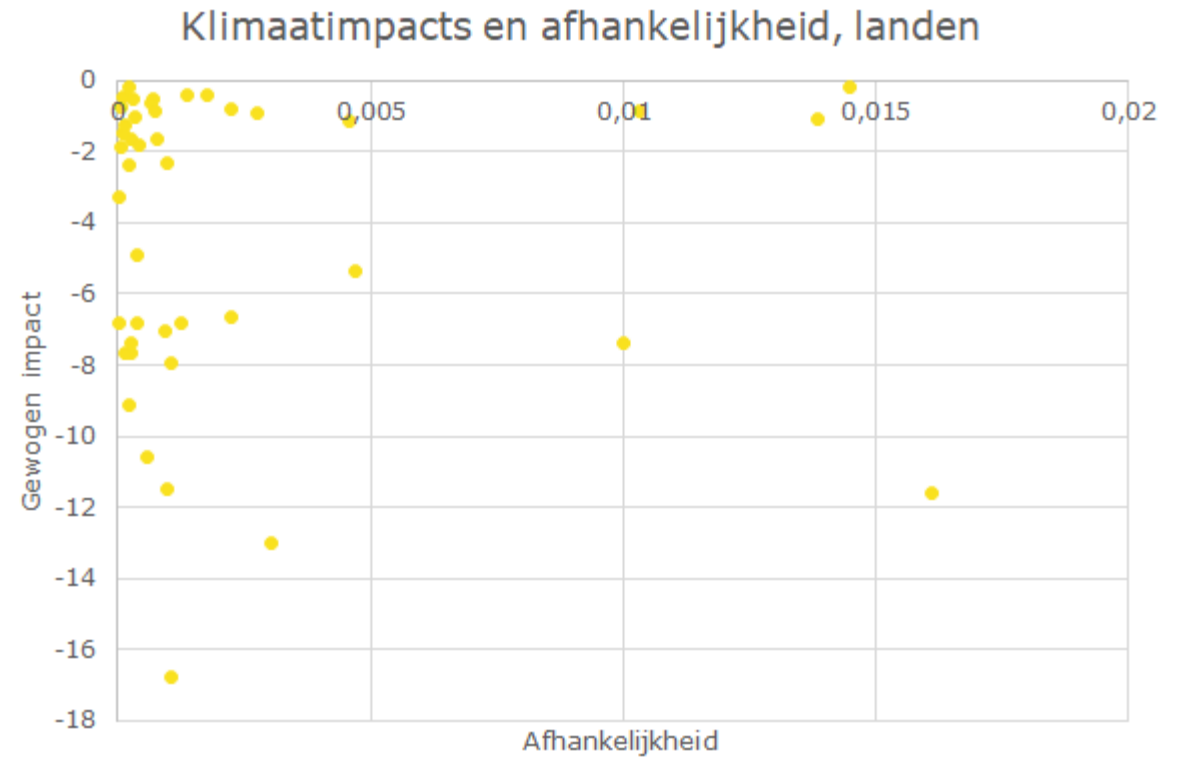
Productgroepen

	Productgroep	Afhankelijkheid	Midden-scenario	Minimum	Maximum
1	Vervoer over water	100	106	106	159
2	Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	96	87	75	97
3	Bouwnijverheid	88	105	97	140
4	Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	84	96	96	135
5	Post en koeriers	82	87	85	97
6	Vervaardiging van computers en van elektronische en optische apparatuur	72	75	65	77
7	Vervaardiging van cokesovenproducten en aardolieverwerking	67	73	69	82
8	Rechtskundige dienstverlening, accountancy, belastingadvisering en administratie & Holdings	56	71	66	100
9	Verhuur en lease van auto's, consumentenartikelen, machines en overige roerende goederen	53	63	56	90
10	Opslag en dienstverlening voor vervoer	41	40	40	51

5

Risico's Klimaatimpacts en afhankelijkheid

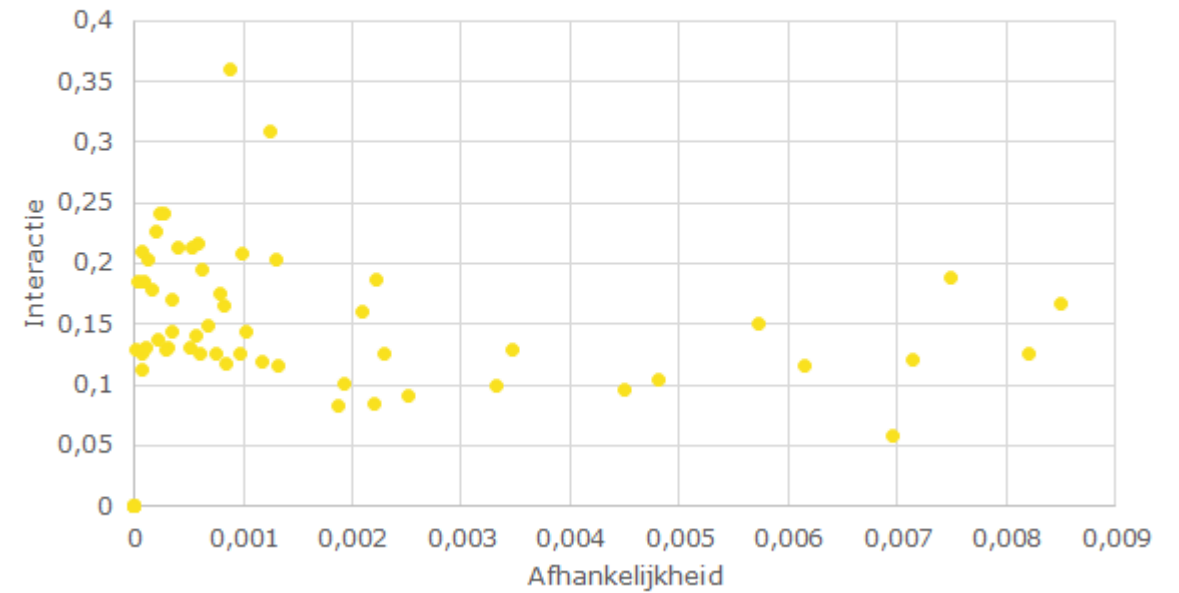

5

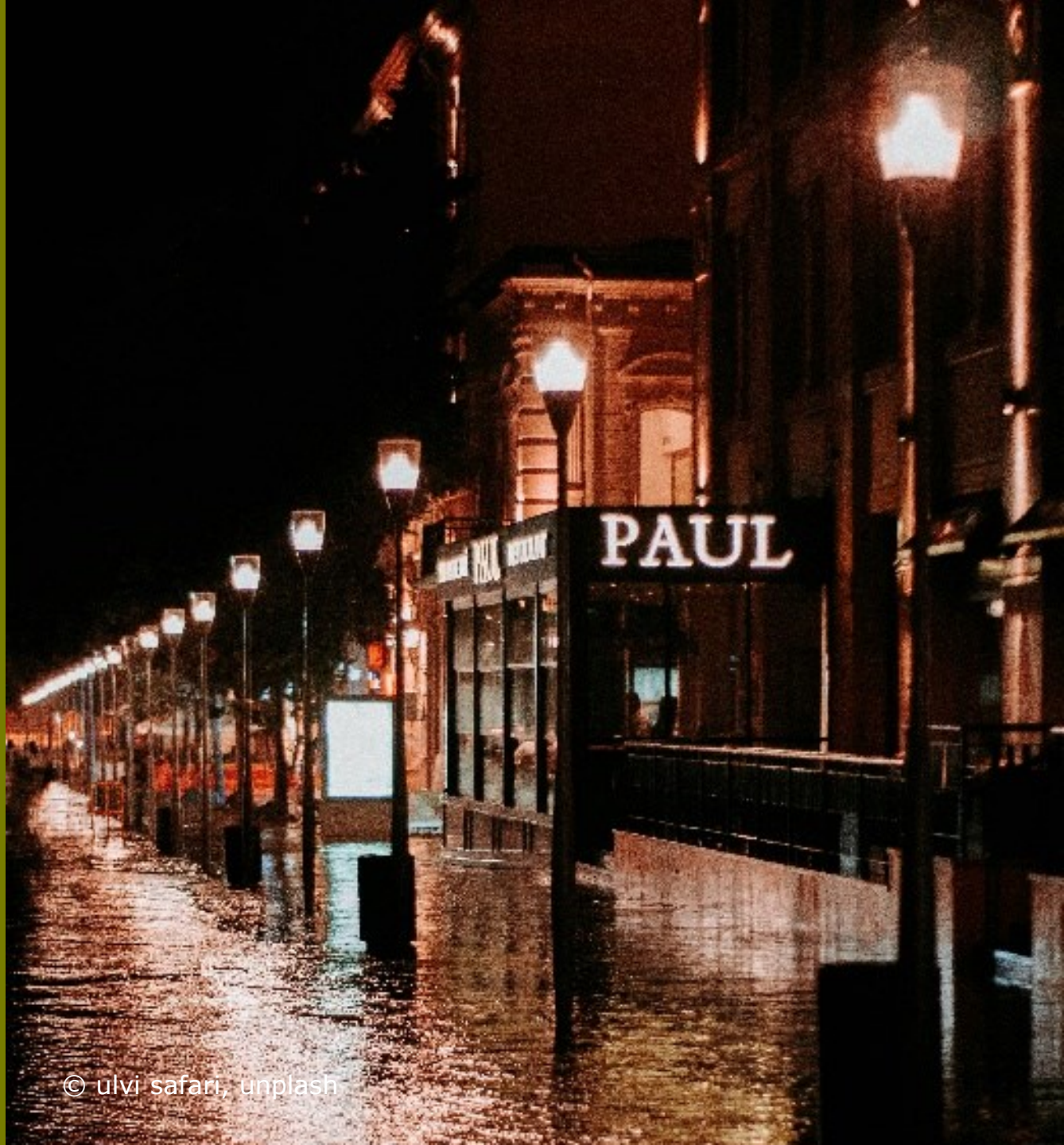
Risico's Klimaatimpacts en afhankelijkheid

Klimaatimpacts en afhankelijkheid, productgroepen

6

Conclusies

6

Conclusies

- Impact via de handelsketens is beperkt: de landen waar Nederland het meest afhankelijk van is worden niet zo hard getroffen
- Afhankelijkheid neemt over de hele breedte toe door toegenomen productieconcentratie

Planbureau voor de Leefomgeving

© Markus Spiske, unplash

De-globalisering: Risico's en kansen voor bedrijvigheid in Nederlandse regio's

WLO – gevoeligheidsanalyse regionale spreiding door de-globalisering

Mark Thissen, Frank van Oort, Erwin Kalvelagen, Simone Salotti, Abian Garcia Rodriquez

Voorlopige resultaten

Methode

Reverse engineering
van de **gewenste**
afhankelijkheid in
gebruik van goederen:

Noodzakelijke verandering in
technologie en
handelspatronen

Gevolgen voor bedrijvigheid in
verschillende regio's

Gevolgen veranderende wereldorde

- › Wij gaan uit van:
 - Europese strategische autonomie
 - Het geheel uiteenvallen van de wereldeconomie in autonome handelsblokken

We maken onderscheid naar waar bedrijven hun geld verdienen

- GVC: In global value chains
- EUVC: In Europese value chains
- NVC: In Nederlandse value chains

© Marek-Studzinski, unplash

Scenario analyse

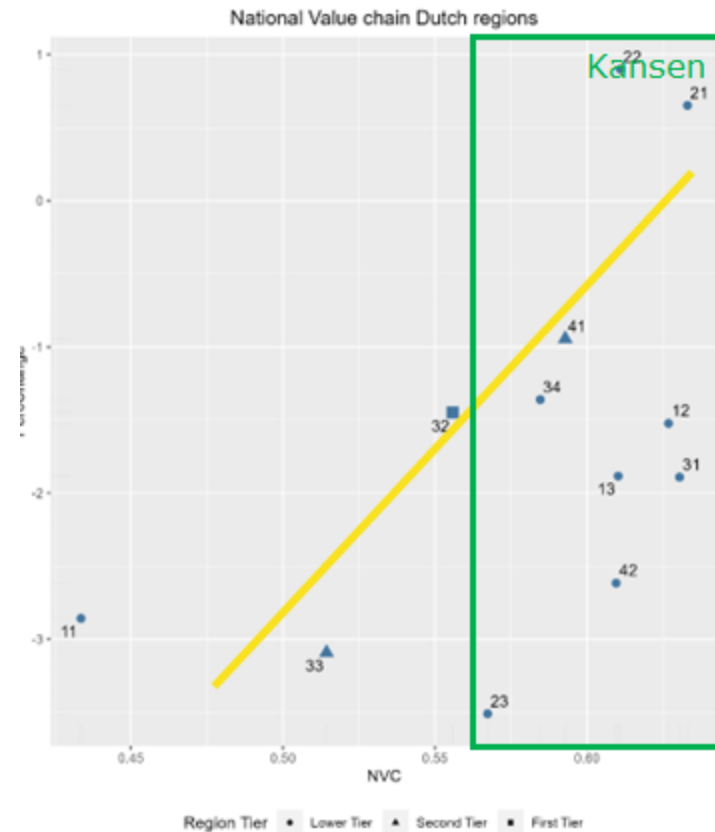
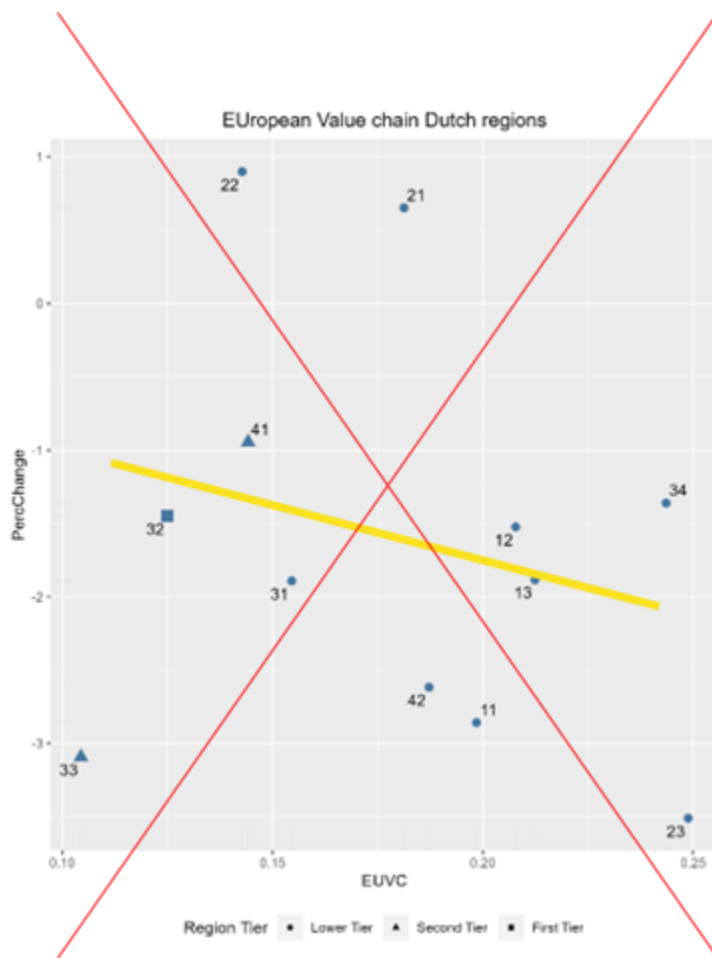
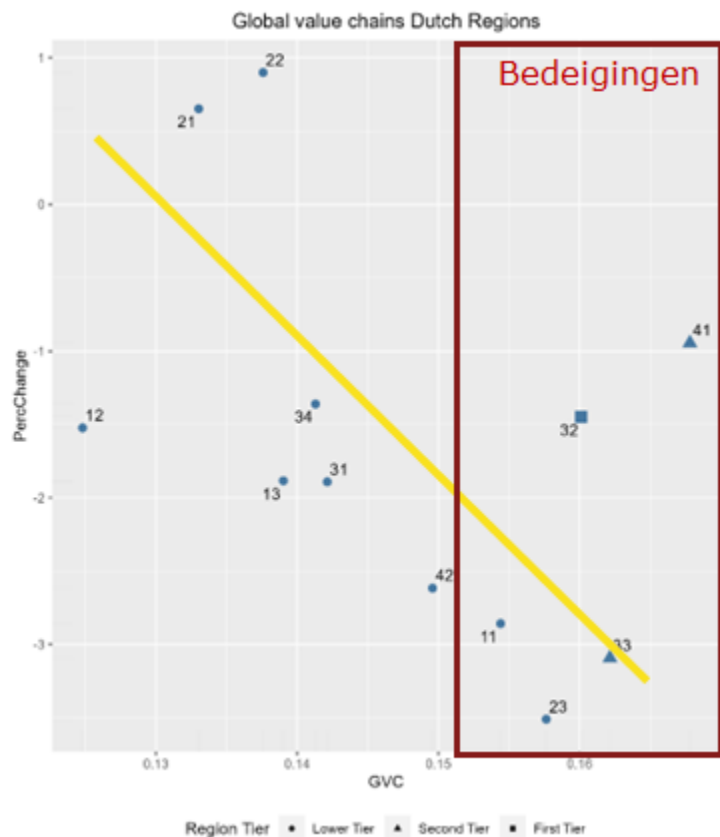

- > Wij gaan uit van:
 - Europese strategische autonomie
 - Het geheel uiteenvallen van de wereldeconomie in autonome handelsblokken

- > Import EU vermindert met 75 procent
 - Aanname: Proportionele herverdeling naar interne-EU suppliers
- > Import rest van de Wereld (RW) vermindert met 75 procent
 - Aanname: Proportionele herverdeling naar interne-RW suppliers

- > Geen verandering in mijnbouw (gaswinning)

- Regions
- 11 Groningen
 - 12 Friesland
 - 13 Drenthe
 - 21 Overijssel
 - 22 Gelderland
 - 23 Flevoland
 - 31 Utrecht
 - 32 Noord-Holland
 - 33 Zuid-Holland
 - 34 Zeeland
 - 41 Noord-Brabant
 - 42 Limburg

Productie-effect door vraag consumenten

Totaal

	G	F	D	O	G	F	U	NH	ZH	Z	NB	L
	NL11	NL12	NL13	NL21	NL22	NL23	NL31	NL32	NL33	NL34	NL41	NL42
Total	-3%	-2%	-2%	1%	1%	-4%	-2%	-1%	-3%	-1%	-1%	-3%
Landbouw	7%	8%	6%	8%	4%	4%	8%	1%	9%	-3%	9%	9%
Delfstoffenwinning	-2%	-1%	0%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%
Voedingsindustrie	1%	-1%	-3%	-6%	-11%	0%	-6%	-4%	-27%	0%	-15%	-3%
Consumentenproducten	4%	13%	0%	38%	9%	17%	12%	16%	19%	0%	20%	7%
Aardolieindustrie	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-6%	-73%	-64%	-71%
Chemie	-25%	-16%	8%	9%	-42%	-2%	-18%	2%	-8%	3%	-9%	-4%
Industrieoverig	-4%	-20%	-14%	1%	-2%	-43%	-7%	-6%	-6%	-7%	-1%	0%
Metaalindustrie	-1%	-6%	-5%	-2%	2%	-3%	-4%	4%	-1%	-2%	4%	1%
Elektro_machinesindustrie	-10%	-7%	10%	23%	41%	-20%	-3%	29%	8%	-4%	4%	-4%
Energievoorziening	4%	1%	3%	1%	5%	0%	0%	4%	4%	1%	5%	3%
Bouwnijverheid	-4%	-5%	-5%	-2%	-2%	-6%	-2%	-2%	-1%	-5%	-1%	-3%
Handel	4%	9%	2%	9%	7%	8%	8%	-1%	-6%	2%	2%	2%
Vervoer_opslag	-11%	1%	-44%	-6%	-7%	-2%	-6%	-11%	-15%	-1%	-10%	-3%
Horeca	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	1%	2%	2%
Informatie_communicatie	-9%	-7%	-3%	-23%	-14%	-2%	-4%	0%	-1%	1%	-3%	-18%
Financiële_zakelijkediensten	-6%	-3%	-2%	-6%	-4%	-8%	-4%	-3%	-2%	-3%	-2%	-7%
Overheidsdiensten	-1%	-3%	-3%	-3%	-3%	-3%	-2%	-2%	-2%	-2%	-3%	-2%
Cultuur_overigediensten	-2%	-3%	-19%	-1%	0%	-18%	0%	0%	0%	-18%	1%	-1%
Zorg	1%	1%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Onderwijs	-1%	-1%	-2%	0%	0%	-1%	0%	0%	0%	-2%	0%	0%

Finale vraag

	G	F	D	O	G	F	U	NH	ZH	Z	NB	L
	NL11	NL12	NL13	NL21	NL22	NL23	NL31	NL32	NL33	NL34	NL41	NL42
Total	-3%	-2%	-2%	1%	1%	-4%	-2%	-1%	-3%	-1%	-1%	-3%
Landbouw	0%	0%	-1%	0%	-4%	-1%	1%	-3%	-4%	-4%	-4%	-2%
Delfstoffenwinning	-2%	-1%	0%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%
Voedingsindustrie	0%	-1%	-2%	-4%	-7%	0%	-4%	-4%	-16%	0%	-10%	-2%
Consumentenproducten	3%	6%	1%	18%	5%	9%	7%	9%	11%	1%	10%	7%
Aardolieindustrie	-17%	-17%	-25%	-23%	-21%	-21%	-21%	-17%	-4%	-22%	-19%	-20%
Chemie	0%	-5%	1%	2%	0%	-4%	-4%	3%	-1%	0%	-4%	-2%
Industrieoverig	-2%	-7%	-6%	0%	-1%	-5%	-1%	-1%	-2%	-2%	-1%	-1%
Metaalindustrie	-2%	-2%	-2%	-2%	2%	-1%	-2%	-1%	-2%	-1%	-1%	-2%
Elektro_machinesindustrie	-5%	-4%	5%	11%	20%	-12%	-5%	13%	1%	-1%	0%	-5%
Energievoorziening	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%
Bouwnijverheid	-3%	-3%	-4%	-1%	-1%	-4%	-1%	-1%	-1%	-4%	-1%	-2%
Handel	1%	4%	0%	4%	3%	3%	3%	0%	-1%	0%	1%	-1%
Vervoer_opslag	-5%	-1%	-16%	-2%	-3%	0%	-1%	-6%	-6%	-1%	-4%	-1%
Horeca	0%	1%	0%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Informatie_communicatie	-5%	-5%	-1%	-14%	-5%	0%	-1%	1%	1%	2%	-1%	-10%
Financiële_zakelijkediensten	-2%	-1%	0%	-2%	0%	-2%	-2%	0%	0%	-1%	0%	-2%
Overheidsdiensten	0%	-1%	-2%	-1%	-1%	-2%	-1%	-1%	-1%	-2%	-1%	-1%
Cultuur_overigediensten	-2%	-3%	-15%	-1%	0%	-15%	0%	0%	0%	-14%	0%	-1%
Zorg	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Onderwijs	-1%	-1%	-2%	0%	0%	-1%	0%	0%	0%	-2%	0%	0%

Productie-effect door handel van bedrijven

Totaal

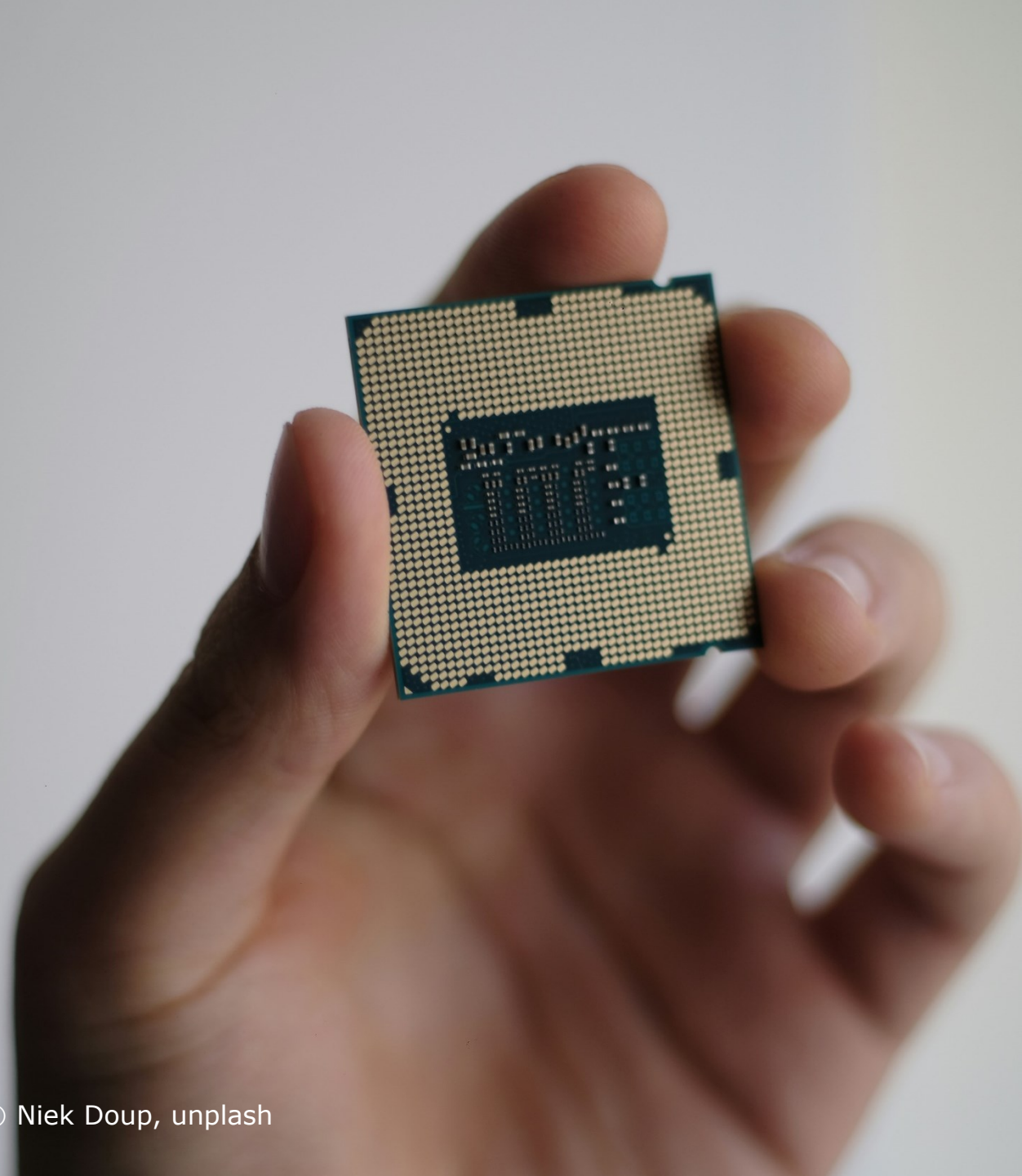
	G	F	D	O	G	F	U	NH	ZH	Z	NB	L
	NL11	NL12	NL13	NL21	NL22	NL23	NL31	NL32	NL33	NL34	NL41	NL42
Total	-3%	-2%	-2%	1%	1%	-4%	-2%	-1%	-3%	-1%	-1%	-3%
Landbouw	7%	8%	6%	8%	4%	4%	8%	1%	9%	-3%	9%	9%
Delfstoffenwinning	-2%	-1%	0%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%	-1%
Voedingsindustrie	1%	-1%	-3%	-6%	-11%	0%	-6%	-4%	-27%	0%	-15%	-3%
Consumentenproducten	4%	13%	0%	38%	9%	17%	12%	16%	19%	0%	20%	7%
Aardolieindustrie	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-73%	-6%	-73%	-64%	-71%
Chemie	-25%	-16%	8%	9%	-42%	-2%	-18%	2%	-8%	3%	-9%	-4%
Industrieoverig	-4%	-20%	-14%	1%	-2%	-43%	-7%	-6%	-6%	-7%	-1%	0%
Metaalindustrie	-1%	-6%	-5%	-2%	2%	-3%	-4%	4%	-1%	-2%	4%	1%
Elektro_machinesindustrie	-10%	-7%	10%	23%	41%	-20%	-3%	29%	8%	-4%	4%	-4%
Energievoorziening	4%	1%	3%	1%	5%	0%	0%	4%	4%	1%	5%	3%
Bouwnijverheid	-4%	-5%	-5%	-2%	-2%	-6%	-2%	-2%	-1%	-5%	-1%	-3%
Handel	4%	9%	2%	9%	7%	8%	8%	-1%	-6%	2%	2%	2%
Vervoer_opslag	-11%	1%	-44%	-6%	-7%	-2%	-6%	-11%	-15%	-1%	-10%	-3%
Horeca	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	2%	2%	1%	2%	2%
Informatie_communicatie	-9%	-7%	-3%	-23%	-14%	-2%	-4%	0%	-1%	1%	-3%	-18%
Financiële_zakelijkediensten	-6%	-3%	-2%	-6%	-4%	-8%	-4%	-3%	-2%	-3%	-2%	-7%
Overheidsdiensten	-1%	-3%	-3%	-3%	-3%	-3%	-2%	-2%	-2%	-2%	-3%	-2%
Cultuur_overigediensten	-2%	-3%	-19%	-1%	0%	-18%	0%	0%	0%	-18%	1%	-1%
Zorg	1%	1%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Onderwijs	-1%	-1%	-2%	0%	0%	-1%	0%	0%	0%	-2%	0%	0%

Toeleveranciersrelaties

	G	F	D	O	G	F	U	NH	ZH	Z	NB	L
	NL11	NL12	NL13	NL21	NL22	NL23	NL31	NL32	NL33	NL34	NL41	NL42
Total	-3%	-2%	-2%	1%	1%	-4%	-2%	-1%	-3%	-1%	-1%	-3%
Landbouw	7%	9%	7%	9%	9%	6%	7%	5%	14%	1%	14%	12%
Delfstoffenwinning	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Voedingsindustrie	2%	0%	-1%	-2%	-4%	0%	-2%	0%	-11%	0%	-5%	-1%
Consumentenproducten	2%	7%	-1%	18%	4%	8%	5%	6%	8%	-1%	10%	0%
Aardolieindustrie	-55%	-55%	-47%	-49%	-51%	-51%	-51%	-55%	-1%	-50%	-45%	-49%
Chemie	-25%	-10%	9%	8%	-41%	3%	-14%	-1%	-6%	4%	-4%	-1%
Industrieoverig	-2%	-13%	-8%	2%	-1%	-37%	-5%	-4%	-4%	-4%	1%	2%
Metaalindustrie	2%	-3%	-3%	1%	4%	-2%	-2%	6%	1%	-1%	5%	3%
Elektro_machinesindustrie	-4%	-2%	5%	12%	19%	-8%	2%	14%	6%	-2%	5%	1%
Energievoorziening	5%	3%	4%	2%	5%	1%	1%	5%	5%	2%	5%	4%
Bouwnijverheid	-1%	-1%	-2%	-1%	-1%	-2%	-1%	-1%	-1%	-2%	-1%	-1%
Handel	4%	6%	3%	5%	5%	6%	5%	-1%	-4%	2%	2%	4%
Vervoer_opslag	-5%	2%	-27%	-3%	-4%	-1%	-4%	-5%	-8%	0%	-5%	-1%
Horeca	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Informatie_communicatie	-4%	-2%	-2%	-9%	-8%	-1%	-3%	-1%	-1%	0%	-1%	-8%
Financiële_zakelijkediensten	-4%	-3%	-2%	-3%	-3%	-6%	-2%	-3%	-2%	-2%	-2%	-5%
Overheidsdiensten	0%	-1%	-1%	-2%	-2%	-1%	-1%	-2%	-1%	-1%	-2%	-1%
Cultuur_overigediensten	0%	0%	-3%	0%	0%	-3%	0%	0%	0%	-3%	0%	0%
Zorg	1%	1%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Onderwijs	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Bedrijfstak

Electronica en machine
industrie

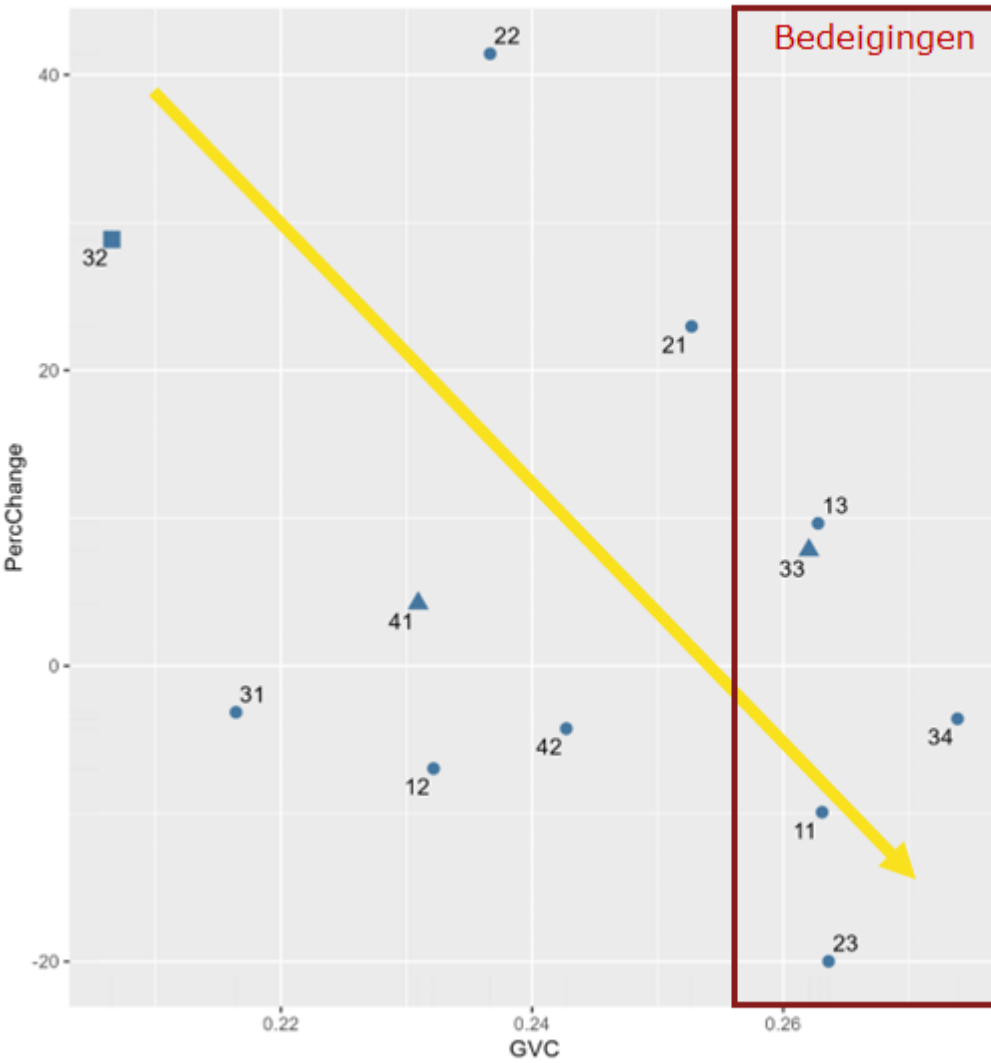

GVC

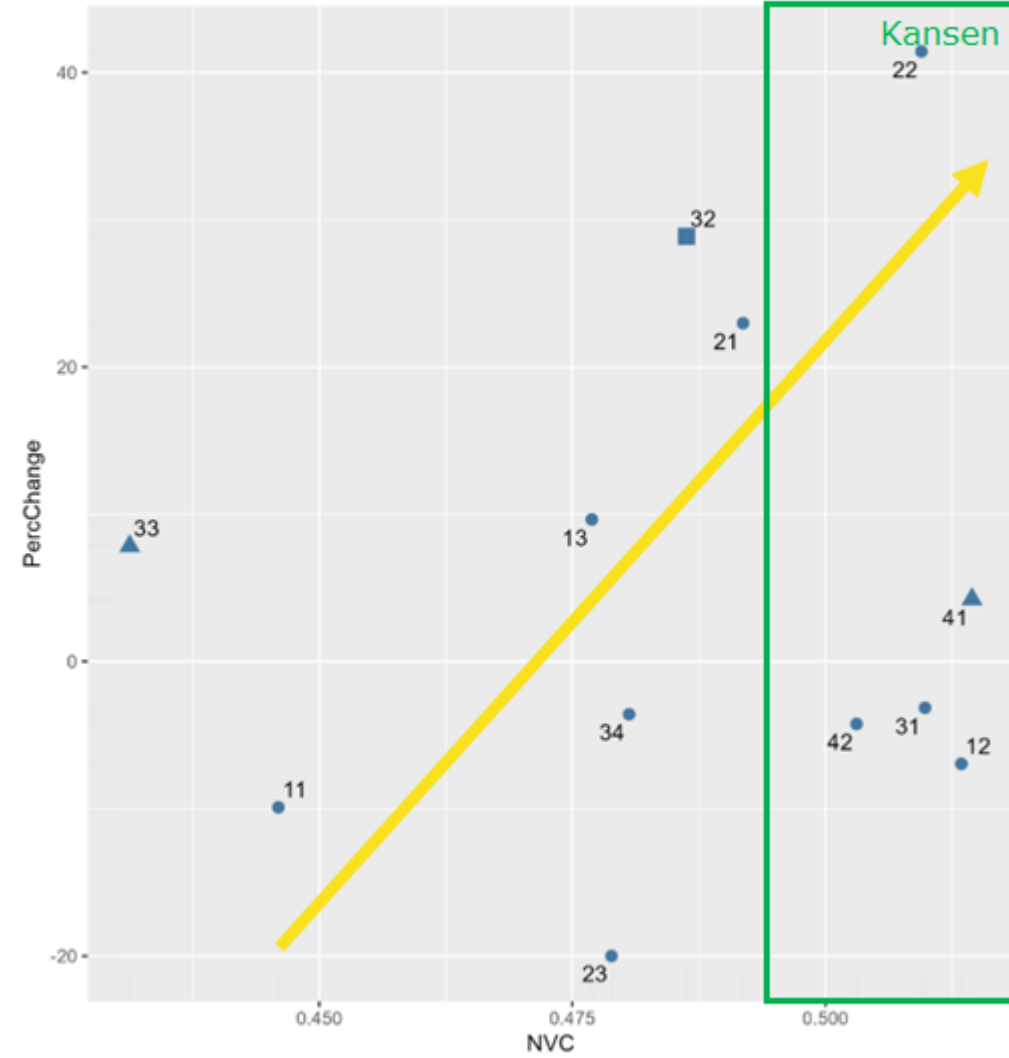
NVC

Elektro_machinesindustrie GVC

Region Tier • Lower Tier ▲ Second Tier ■ First Tier

Elektro_machinesindustrie NVC

Region Tier • Lower Tier ▲ Second Tier ■ First Tier

Technologische verandering

	G	F	D	O	G	F	U	NH	ZH	Z	NB	L
	NL11	NL12	NL13	NL21	NL22	NL23	NL31	NL32	NL33	NL34	NL41	NL42
Landbouw	0,04	0,03	0,03	0,05	0,04	0,03	0,03	0,08	0,04	0,03	0,05	0,04
Delfstoffenwinning	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,03	0,01
Voedingsindustrie	0,04	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,03	0,05	0,02	0,01	0,04	0,02
Consumentenproducten	0,09	0,1	0,08	0,19	0,11	0,1	0,09	0,18	0,16	0,11	0,21	0,09
Aardolieindustrie	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,02	0,02	0,04	0,01	0,03	0,07	0,05
Chemie	0,02	0,02	0,03	0,03	0,04	0,03	0,02	0,03	0,03	0,03	0,08	0,04
Industrieoverig	0,04	0,04	0,04	0,07	0,07	0,04	0,05	0,07	0,06	0,05	0,16	0,06
Metaalindustrie	0,03	0,02	0,02	0,05	0,06	0,02	0,03	0,05	0,05	0,03	0,09	0,05
Elektro_machinesindustrie	0,12	0,1	0,11	0,24	0,29	0,1	0,17	0,32	0,33	0,12	0,53	0,17
Energievoorziening	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02
Bouwnijverheid	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	0,04	0,01
Handel	0,02	0,01	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,07	0,02
Vervoer_opslag	0,08	0,04	0,09	0,04	0,05	0,09	0,06	0,12	0,1	0,08	0,11	0,12
Horeca	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,01	0,02	0,01
Informatie_communicatie	0,05	0,04	0,05	0,07	0,11	0,06	0,05	0,09	0,15	0,05	0,22	0,06
Financiële_zakelijkediensten	0,08	0,07	0,08	0,1	0,14	0,09	0,07	0,11	0,15	0,09	0,35	0,1
Overheidsdiensten	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01	0,04	0,02
Cultuur_overigediensten	0,03	0,02	0,03	0,03	0,04	0,04	0,03	0,05	0,05	0,03	0,1	0,04
Zorg	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01
Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,01	0

en

Handelsverandering

G	F	D	O	G	F	U	NH	ZH	Z	NB	L
NL11	NL12	NL13	NL21	NL22	NL23	NL31	NL32	NL33	NL34	NL41	NL42
0,27	0,19	0,2	0,25	0,22	0,23	0,21	0,52	0,22	0,2	0,34	0,28
0,04	0,05	0,05	0,08	0,07	0,06	0,05	0,07	0,05	0,07	0,17	0,09
0,26	0,13	0,14	0,18	0,18	0,16	0,18	0,28	0,14	0,11	0,26	0,15
0,55	0,45	0,48	0,81	0,64	0,53	0,57	0,77	0,7	0,58	1,26	0,54
0,09	0,08	0,1	0,16	0,15	0,1	0,11	0,14	0,11	0,13	0,41	0,18
0,2	0,16	0,19	0,22	0,25	0,21	0,2	0,28	0,32	0,24	0,58	0,32
0,26	0,24	0,28	0,41	0,39	0,28	0,33	0,41	0,33	0,31	0,94	0,36
0,19	0,14	0,14	0,23	0,26	0,15	0,21	0,25	0,31	0,21	0,43	0,24
0,73	0,52	0,65	1,05	1,07	0,65	0,83	1,09	1,18	0,77	2,02	0,86
0,06	0,08	0,08	0,06	0,06	0,09	0,07	0,09	0,05	0,07	0,1	0,12
0,07	0,07	0,07	0,1	0,09	0,07	0,09	0,11	0,1	0,08	0,17	0,08
0,19	0,13	0,17	0,21	0,22	0,18	0,18	0,18	0,18	0,19	0,46	0,2
0,57	0,32	0,57	0,35	0,42	0,65	0,51	1,05	0,6	0,53	0,7	0,82
0,09	0,05	0,05	0,06	0,07	0,06	0,06	0,11	0,06	0,06	0,13	0,06
0,4	0,32	0,35	0,47	0,64	0,39	0,42	0,48	0,66	0,39	1,24	0,46
0,66	0,56	0,63	0,74	0,99	0,69	0,54	0,75	0,9	0,72	2,46	0,91
0,11	0,08	0,1	0,11	0,12	0,12	0,1	0,13	0,14	0,12	0,31	0,14
0,26	0,19	0,22	0,24	0,29	0,27	0,22	0,29	0,28	0,25	0,66	0,3
0,08	0,04	0,07	0,07	0,08	0,07	0,07	0,08	0,09	0,08	0,15	0,07
0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,06	0,03

van de absolute verandering in economieën

Noodzakelijke technologische verandering varieert van 10 tot 30 procent van de handelsverandering

Conclusies de-globalisering

- > Bedrijfstak en regiospecifieke kansen en bedreigingen zijn afhankelijk van de specifieke situatie in Nederlandse regio's.
- > Regio's met een grotere **Global Value Chain** worden bedreigd door de-globalisering
 - Dit zijn meestal de **grotere regio's**
- > Regio's met een grote **Nederlandse Value Chain** hebben kansen door de-globalisering
 - Dit zijn meestal de **kleinere regio's**.
- > Niet alleen **handelsverlegging** maar ook **technologische verandering** is een belangrijk onderdeel van de-globalisering.